

OBSAH

Předmluva	11
Kapitola 1: Stát a společnost	15
1.1 Stát a studium jeho povahy	15
1.2 Státověda (předmět a metody)	20
1.2.1 Předmět státovědy	20
1.2.2 Státovědný přístup	22
1.2.3 Metody státovědy	27
Kapitola 2: Stát a jeho pojmové znaky	32
2.1 Stát jako instituce	32
2.1.1 Obecná charakteristika instituce	32
2.1.2 Specifika moderního státu jako instituce	33
2.2 Státní moc	35
2.2.1 K obecné charakteristice moci	35
2.2.2 Legitimita a legalita státní moci	37
2.2.3 Pojem státní moci a veřejné moci	39
2.3 Suverenita státu	41
2.4 Státní území a obyvatelstvo	43
2.5 Pojem a charakter moderního státu. Stát jako právnická osoba	44
2.5.1 K pojmu státu	44
2.5.2 K charakteru moderního státu	46
2.5.3 K charakteru státu jako právnické osoby	47
2.6 Funkce a úkoly státu	47
2.6.1 Některé otázky terminologie	48
2.6.2 Přístupy k problematice funkcí a úkolů státu ve vývoji	51
2.6.3 Pojetí funkcí a úkolů státu z hlediska teorie	53
Kapitola 3: Organizace státu a státní orgány	56
3.1 Organizace státu	56
3.2 Státní orgány, jejich postavení a charakteristika	58
3.2.1 Působnost státního orgánu	60

3.2.2	Pravomoc státního orgánu	61
3.2.3	Státněmocenský charakter činnosti státního orgánu	63
3.2.4	Způsoby ustanovování osob do funkcí a složení státního orgánu ...	64
3.3	Typy a druhy státních orgánů	65
3.3.1	Typy státních orgánů	65
3.3.2	Druhy státních orgánů	66
3.3.3	Klasifikace státních orgánů	67
3.4	Zásady organizace státu	69
Kapitola 4:	Ústava a moderní stát	73
4.1	Kořeny vzniku ústavy moderního státu	73
4.2	Vznik psaných ústav	79
4.3	Druhy ústav z hlediska jejich typologie	83
4.3.1	Ústavy právní a faktické	83
4.3.2	Ústavy ve formálním, materiálním a ideálním smyslu	84
4.3.3	Ústavy rigidní a flexibilní	86
4.3.4	Ústavy psané a nepsané	87
4.3.5	Ústavy reálné a fiktivní	87
4.3.6	Ústavy původní a přenesené	88
4.3.7	Ústavy dohodnuté, oktrojované a revoluční	89
4.3.8	Ústavy z hlediska státního zřízení a formy vlády	89
4.3.9	Ústavy monolegální a koncentrované, polylegální a rozptýlené	89
4.3.10	Ústavy trvalé a prozatímní	90
4.3.11	Ústavy úplné a částečné	91
4.4	Funkce ústavy	91
4.5	Obsah ústavy	94
4.5.1	Ustanovení o organizaci a činnosti státu	97
4.5.2	Ustanovení vyjadřující vztah státu ke společnosti a jednotlivcům a navenek (vztahová ustanovení)	99
4.5.3	Ustanovení vyjadřující státní cíle a hodnoty, na které je stát vázán	100
4.6	Dynamismus a stabilita ústavy	101
4.6.1	Faktory podmiňující stabilitu ústav	102
4.6.2	Dynamismus ústavního obsahu	105
4.7	Forma ústavy	107
4.7.1	Nadpis ústavy	107
4.7.2	Systematika ústavy	107
4.7.3	Vyšší právní síla	108

4.7.4 Ústavodárná procedura	109
4.7.5 Jazyk a délka ústavy.....	110
Kapitola 5: Forma státu, forma vládnutí a dělba moci	111
5.1 Forma státu, forma vládnutí a jejich složky	112
5.2 Nositel státní moci	114
5.2.1 Formy vlády jednoho.....	115
5.2.2 Formy vlády několika osob (málo)	115
5.2.3 Formy vlády mnoha osob	116
5.2.4 Formy vlády nikoho	117
5.3 Forma výkonu státní moci	118
5.4 Způsob ustavení orgánů vykonávajících státní moc	118
5.5 Formy vlády (vládnutí)	120
5.5.1 Dělba moci a funkcí	122
5.5.2 Typy forem vlády	127
Kapitola 6: Demokracie a její formy	132
6.1 Znaky demokracie z hlediska státovědy	134
6.1.1 Princip většiny a ochrany menšiny.....	138
6.1.2 Pravidla demokratického rozhodování z hlediska státovědy.....	141
6.2 Volby a volební systémy	143
6.3 Přehled technik volební reprezentace	146
6.3.1 Většinové volební techniky	147
6.3.1.1 Založené na tzv. relativní většině (pluralitní)	147
6.3.1.2 Založené na absolutní většině (majoritní)	147
6.3.2 Proporcionální volební techniky	148
6.3.2.1 Systémy volebního čísla a volebního kvocientu.....	148
6.3.2.2 Systémy pro využití zbytkových hlasů.....	149
6.3.2.3 Systémy volebního dělitele.....	150
6.3.2.4 Poloproporcionální volební techniky.....	151
6.3.2.5 Jednojmenné přenosné hlasování	151
6.4 Formy přímé demokracie.....	152
6.4.1 Původní formy přímé demokracie.....	152
6.4.2 Referendum a další formy přímé demokracie	154
Kapitola 7: Moderní stát a postavení jednotlivce	159
7.1 Základní pojmy	159
7.1.1 Obyvatelstvo, jedinec a stát.....	159

7.1.2	Forma státního režimu. Typologie.....	161
7.1.3	Státní režim v mimořádných podmínkách.....	162
7.2	Státní občanství.....	165
7.2.1	Pojem občanství a jeho typy.....	167
7.2.2	Obsah státního občanství.....	172
7.2.3	Právní úprava státního občanství.....	173
7.2.4	Způsoby nabývání státního občanství	175
7.2.5	Způsoby pozbývání státního občanství	177
7.3	Základní práva a svobody	178
7.3.1	Základní pojmy.....	178
7.3.2	Historické kořeny základních práv a svobod	181
7.3.3	Charakteristika základních práv a svobod.....	186
7.3.4	Nová podoba základních práv v rámci nadnárodního společenství	193
7.3.5	Klasifikace základních práv a svobod. Katalogy.....	195
7.3.6	Základní povinnosti	198
7.3.7	Záruky základních práv a svobod.....	201
7.4	Postavení cizinců	203
7.4.1	Cizinecký režim.....	203
7.4.2	Některé pojmy cizineckého práva	205
Kapitola 8: Parlament, parlamentarismus a tvorba práva.....		208
8.1	Základní otázky parlamentarismu.....	208
8.2	Základy právního postavení parlamentu.....	213
8.2.1	Název parlamentu.....	214
8.2.2	Sídlo parlamentu.....	214
8.2.3	Místo v soustavě státních orgánů	214
8.2.4	Zřízení parlamentu	215
8.2.5	Ustavení parlamentu.....	215
8.2.6	Nároky na výkon poslanecké funkce.....	215
8.2.7	Složení parlamentu	216
8.2.8	Struktura parlamentu	217
8.2.9	Vnitřní organizace parlamentu	218
8.2.10	Pravomoc parlamentu.....	218
8.2.11	Působnost parlamentu.....	218
8.2.12	Organizační pravidla činnosti parlamentu.....	219
8.2.13	Právní status poslance	220
8.3	Základní otázky tvorby práva	223

Kapitola 9: Hlava státu	229
9.1 Úvod do problematiky	229
9.2 Hlava státu v monarchii	230
9.3 Hlava státu v republice.....	232
9.4 Ústavně-politický charakter a význam postavení hlavy státu v republice.....	236
9.5 Postavení hlavy státu v jednotlivých formách vlády	237
Kapitola 10: Vládní a výkonné orgány	240
10.1 Úvod do problematiky	240
10.2 Vláda	241
10.3 Zásady organizace veřejné a státní správy.....	249
10.3.1 Pojmová a organizační východiska.....	249
10.3.2 Přehled a charakteristika základních organizačních zásad	251
10.4 Ústřední orgány státní správy	255
10.5 Územní orgány státní správy.....	260
Kapitola 11: Orgány soudní moci a jiné prostředky ochrany práva	264
11.1 Soudnictví	265
11.1.1 Základní znaky soudnictví a soudní pravomoc.....	265
11.1.2 Zásady organizace a činnosti orgánů soudní moci.....	271
11.1.3 Nezávislost soudců	273
11.1.4 Nezávislost soudů	274
11.1.5 Principy soudního rozhodování	277
11.2 Ústavní soudnictví.....	282
11.3 Správní soudnictví.....	289
11.4 Státní soudy.....	291
11.5 Státní zastupitelství	297
11.6 Ombudsman – mluvčí (obhájce) občanských práv	299
11.7 Jiné prostředky při ochraně práva	301
11.7.1 Advokacie	302
11.7.2 Notářství.....	303
11.7.3 Jiné formy právní moci	304
Kapitola 12: Samospráva	305
12.1 Úvod do problematiky	305
12.2 Charakter a pojem samosprávy	307
12.3 Formy samosprávy.....	311
12.3.1 Místní a územní samospráva	311
12.3.2 Další formy samosprávy	313

Kapitola 13: Formy územní organizace státní moci	316
13.1 Pojetí státního území z hlediska státovědy	316
13.1.1 Pojem územní organizace státu.....	319
13.1.2 Pojem území státu a území jiných státoprávních útvarů	321
13.1.3 Státní hranice z hlediska státovědy.....	326
13.1.4 Území a další prvky státu	330
13.1.5 Území státu, územní svrchovanost a územní výsost	332
13.2 Organizace státního území a formy územní organizace státní moci.....	335
13.2.1 Základní východiska členění a pojem územní jednotky.....	335
13.2.2 Kritéria pro určení povahy územní organizace státní moci	339
13.2.3 Princip unitarismu a federalismu.....	340
13.2.4 Přehled klasifikací států z hlediska územní organizace	342
13.3 Unitární stát a jeho typy.....	343
13.4 Federace a spolkové státy jako formy federalismu.....	346
13.4.1 Federalismus a důvody jeho uplatnění v historii	346
13.4.2 Federalismus jako adaptabilní forma mocenské organizace.....	351
13.4.2.1 Historické formy federalismu a mocenské organizace.....	351
13.4.2.2 Současné pojetí federalismu a jeho formy	354
13.4.3 Federace a její znaky	355
13.4.4 Problém státní suverenity a federativní stát.....	361
13.5 Jiné formy federalismu na úrovni státu.....	363
13.6 Konfederace jako svaz států.....	364
13.7 Evropská unie jako nadnárodní útvar (exkurz) z pohledu státovědy	366
13.7.1 Evropská unie jako územní forma organizace veřejné moci.....	369
13.7.2 Stát jako člen Evropské unie.....	376
Literatura.....	378
Rejstřík	390